

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarui:

Rizicul băncilor și întreprinderile industriale. — Stabilizare și bilanț. — Alfred Nobel. — Situația. — *Cronică:* Reducerea Seontului Băneii Naționale. Necrolog. Uniunea Camerilor de Comerț. Creditul Agricol. Serviciul poștal express. — Situațiunea sumară a Băneii Naționale a României. — Cursul Valorilor la București

Rizicul băncilor și întreprinderile industriale. Cluj / Central

O bancă cu conducere serioasă și de specialitate va refuza categoric de a intra în afaceri cu caracter de speculațiune — va renunța principial la toate transacțiunile, cari promit câștiguri fantastice, în favorul acelor cari produc un câștig mai modest, dar sigur, și nu periclitează capitalurile plasate. Natural că facem abstracție dela bănci cu scop special, cum există în străinătate, ocupându-se numai cu anumite genuri de afaceri.

Cu toate aceste vedem uneori, că o bancă cu conducere bună are în decursul unui an de gestiune — pe lângă un venit corespunzător, ba chiar excelent, evident în bilanț — câteva milioane pierdere, cari nu apar în bilanț. Dovadă, că studierea riziului s'a neglijat.

Se întâmplă următorul caz: o bancă a dat unei întreprinderi industriale un credit de câteva milioane Lei. Bine înțeles, firma în chestiune este bine situată, dovedește, că are o circulațiune mare, etc. Face adaptări, cumpără mașini, mărește fabrica, — și cere împrumuturi adiționale. În sfârșit are fonduri de ale băncii de 40—50 milioane Lei, investite cu toate riscurile, la cari este expusă industria. Fondurile însă sunt ale băncii, în realitate ale acționarilor, ale deponenților băncii și — voința proprietarilor de a nu le plasa

în industrie fiind evidentă — nu trebuiau expuse la asemenea riscuri. Abstracție făcând dela cazurile, ce se întâmplă în așa zise „vremuri anormale”, trebuie să accentuăm că întreprinderile industriale sunt expuse și în vremuri „normale”, în timpurile producțiunii intensive, la multiple riscuri. Este știut, că industria însăși crează stări anormale pentru a lovi în concurență; sau se schimbă moda, poate chiar cu concursul unor industrii destul de puternice pentru a juca un rol dictatorial în această privință; se cauzează în mod artificial lipsa sau abundența materialelor prime. Exemplu recent lupta între Anglia și Statele Unite pentru producțiunea cauciucului, care se va decide sau s'a decis deja în favorul Statelor Unite.

Industria realizează câștiguri cu mult mai mari decât le poate aștepta un institut bancar, care nu se ocupă cu afaceri la nici un fel de speculă — dar ea poate să sufere și pierderi nimicitoare.

În cazul arătat mai sus banca este — în limita capitalurilor plasate — expusă la aceleași riscuri ca și industria, este expusă chiar la eventualitatea, ca, având rolul de creditor principal să fie silită — pentru a salva capitalul plasat — să preia întreprinderea în regie proprie, indiferent sub ce formă. O stare și mai dificilă, căci industriași în prosperitate caută să fondeze bănci sau să participe la bănci, pentru a plasa o parte a capitalurilor câștigate mai sigur. Un fapt foarte semnificativ!

Cum se pot evita astfel de riscuri?

Când o întreprindere industrială cere credit ar trebui puse două întrebări principale:

1. Ce valori reale poate oferi ca garanție?

2. Este o întreprindere sănătoasă, este existența ei garantată prin cerințele pieței sau nu?

Ca garanție pentru un împrumut acordat de către o bancă pot servi fără îndoială numai valori reale, efective, și numai valoarea lor concretă, fără considerare la rolul lor în „fundus instructus” al întreprinderii, fie realități de diferite feluri, fie edificii, ateliere sau mașini. Chiar și întreprinderile industriale caută să amortizeze cât mai curând construcțiunile cu caracter special și mașinile, căci învechesc și se uzează și trebuie înlocuite cu alte, mai perfecte. Acoperirea unui împrumut, mai ales pe termen lung, trebuie examinată cu spirit critic și cu pricepere, căci în caz de insolvență a întreprinderii, ce valoare reprezintă d. e. edificiul unei fabrici, instalat cu diferite mașini, dacă toate acestea își pierd scopul și menirea în momentul ce întreprinderea nu mai lucrează?

Întrebarea a doua este și mai importantă, poate, decât cea dintâi, considerând că adeseori joacă un rol decisiv în astfel de chestiuni și considerațiunile economice, bazate pe tendința de a sprijini cât se poate de mult industria națională. Industria însă nu trebuie sprijinită cu riscuri și cu jertfe din partea băncilor, și — prin intermediul lor — din partea micilor capitaliști. Mai bine să ne îngrijim ca în fruntea industriei să fie oameni de specialitate și oameni muncitori — și numai aceștia. Atunci nu se va întâmpla ca micul capitalist să-și piardă banii plasați în acțiunile unor întreprinderi mari, dar neproductive. Prin jertfele menționate se obține în cel mai bun caz rezultatul că foloasele asanării unei întreprinderi nesănătoase se compensează în economia fărăi cu pierderile suferite de bănci.

Se zice despre Spartani că-și expuneau copiii sugaci bolnăvicioși și slabi de trup într-o pădure; — un sistem într'adevăr barbar față de mentalitatea noastră de azi, care apreciază mai mult însușirile sufletești și intelectuale, decât puterea trupului, dacă abstragem dela sportul modern, reacțiunea aceasta a civilizațiunii noastre nesănătoase, cu multiplele probleme ce ne prezintă, — dar tot Spartanii aveau armata cea mai puternică și glorioasă dintre toate triburile grecești.

Să avem și noi — întrucâtva — în

vedere acest exemplu cu privire la industria noastră, tânără în comparație cu cea din occident. O întreprindere sănătoasă trebuie să fie în stare a se finanța singură, cel puțin în cea mai mare parte. De acest lucru trebuie să se îngrijească fondatorii, proprietarii sau conducătorii, și în loc de a o umfla în mod artificial cu ajutorul creditelor obținute, ar fi adeseori mai bine să se reducă la timp organizațiunea, să se raționalizeze producțiunea, sau să se adapteze pieții.

Henry Ford, marele fabricant de automobile american, și poate cel mai mare organizator industrial ce a existat până acum, a fost totdeauna un inamic al băncilor, și dela micile începuturi ale industriei sale până la organizația puternică de astăzi — care încă se va prăbuși odată, fiindcă industriile se nasc, trăiesc și mor, ca și noi oamenii, lăsând după ele bine sau rău, și care, în trecut zis, în ultimul timp a luat structură „verticală”, cu ținta de a produce singur toate materialele prime și a le prelucra până la vânzarea fabricatelor prin reprezentanțe proprii, cu eliminarea comerțului — a știut totdeauna să se finanțeze singur, ba chiar să învingă greutățile ce i s'au făcut din partea băncilor boicotate.

Ford a avut o mână norocoasă cu fabricațiunea automobilului, acestei mașini caracteristice a timpului în care trăim, și succesul lui s'a datorit cererei nelimitate, de care s'au bucurat produsele lui bune și ieftine, — însă și alte industrii pot să satisfacă unei necesități a vieții economice și prin aceasta pot prospera. O întreprindere industrială — excepționând societățile de exploatare și întreprinderile de utilitate publică — care contractează împrumuturi pe termen lung, și caută să obțină urcarea și prolongirea acestui credit, trebuie examinată cu băgare de seamă și studiată, eventual cu ajutorul informațiilor ce se pot obține din străinătate, dacă este viabilă și va putea progresa. Cercurile industriale-financiare din străinătate urmăresc mișcările pe toate piețele mai însemnate cu atâta atențiune încât pot anticipat indica ce fel de produse vor fi cerute, cari se vor ieftini, cari se vor scumpi, și cari nu se vor mai cere, și știu aprecia coniunctura. Repercursiunea asupra industriei indigene este de sine înțeles. B. R.

Stabilizare și bilanț.

Repercursiunile stabilizării monetare asupra întreprinderilor economice private.

De Petre Porușiu, prof. univ.

(Urmare).

Conceptia, care consideră drept beneficiu diferența dintre activele și pasivele evaluate pe prețul zilei de încheiere a bilanțului (prețul actual), este totuș greșită chiar în ipoteza stabilității valutare. Ea nu ține seamă de faptul că o parte însemnată a activelor valorizate sunt imobilizări nerealizabile, care pentru societate nu au altă valoare decât aceea de exploatare, și că scopul valorizării nu este constatarea plusvalutei, ci justa evaluare în noua monedă. A distribui dividend dintr'un astfel de beneficiu imaginar, este identic cu distribuirea chiar a activelor. În consecință excedentul activ, ce se degajează prin valorizarea activelor, nu poate fi înscris în bilanț ca profit. Chiar în legislația noastră există dispozițiuni, care sancționează o asemenea procedură — distribuirea de dividende fictive. Cod. com. rom. art. 265, pct. 2: „Se vor pedepsi administratorii și directorii, cari cu știință au distribuit asociațiilor, acționarilor sau comanditarilor interese sau dividende neluate din beneficiile reale“. Cod. com. trans. art. 218: „Membrii Consiliului de administrație vor fi condamnați de tribunalul competent, dacă plătesc dividende sau dobânzi acționarilor din capitalul fundamental“. Adevărat că legea presupune, că distribuția s'a făcut în lipsa de bilanțuri, contrariu cu ceea ce rezultă dintr'insele, sau prin mijlocirea de bilanțuri fraudulos stabilite (cod. com. rom.), sau ilegal întocmite; însă circumstanțele acestea fiind chestiuni de fapt nu ating principiul responsabilității. Responsabilitatea civilă a administratorilor și a censorilor există, chiar și fără penalitate, față de creditorii și față de acționarii societății, când li se poate imputa vreun prejudiciu, în baza mandatului de administrare (cod. com. rom. 149, cod. com. trans. 189, cod. civ. rom. 1539, 1540, cod. civ. austr. 1012) și în baza dispozițiilor generale privitoare la despăgubiri ale dreptului civil comun. V. cod. civ. rom. art. 998 și cod. civ. austr. art. 1294. (V. și Kuncz Ödön Az osztalékjog és a fiktív osztalék, 1913, p. 109 ss. și Mabit, op. cit. p. 105). De comun sunt considerate drept dividende fictive acelea care ating integritatea capitalului. Noțiunea aceasfa nu este identică cu aceea pe care am dat-o noi, căci teoretic — atât din punctul de vedere contabil, cât și juridic — capitalul nu este atins în cazul distribuirii întregului surplus activ. Practic însă și din punct de vedere economic, când se procedează la distribuirea de beneficii fără a se

ține seamă de numerarul disponibil și de posibilitatea apropiatei realizări a operațiunilor, totuș este atins capitalul.

Pentru aceste considerațiuni, trebuie să mai căutăm și alte criterii, în scopul de a delimita noțiunea plusvalutei de aceea a beneficiului distribuabil. Din punctul de vedere economic, beneficiul nu este excedentul activului asupra pasivului; el se verifică numai prin acest excedent, iar din punctul de vedere contabil beneficiul nu rezultă din bilanț, ci din conturile de exploatare și de rezultate; este posibil a obține un beneficiu și a-l arăta fără bilanț, prin înregistrarea diferențelor dintre prețurile de cost, de producție (inclusiv cuvenitele amortizări) și de vânzare. Bilanțul verifică variațiunile conturilor de exploatare și rezultate. În concepțiunea dinamică a bilanțului — preconizată de Schmalembach (Grundlagen dynamischer Bilanzlehre) — scopul bilanțului este chiar calculațiunea și arătarea rezultatelor; bilanțul nu are de înregistrat decât eforturile și produsele în diferite perioade de activitate, în vederea determinării rezultatelor (V. Slăvescu, op. cit. p. 10). Concluem de aici în mod logic că ori de câte ori diferența dintre activele și pasivele bilanțului revalorizat nu apare și în contul profit și pierdere prin conturile de exploatare, nu avem de a face cu beneficii reale. Invers adeseori diferențele în plus ale conturilor de exploatare nu apar în întregime în contul profit și pierdere și în bilanț, fiindcă din prudență minusvaluta activelor este dedusă din rezultatul exploatațiunei.

Plusvaluta imobilizărilor apare în contul profit numai în cazul realizării, când ele sunt înlocuite prin o sumă în numerar, superioară aceleia cu care au fost trecute în bilanț. Dar nu numai plusvaluta imobilizărilor nu constituie beneficiu, ci nici plusvaluta activelor realizabile a mărfurilor, căci din principiul contabil că conturile active ale bilanțului arată întrebuințarea capitalurilor proprii și împrumutate, specificate la pasive, urmează că nu este admisibil a se arăta la active că întreprinderea posedă în momentul încheierii bilanțului mărfuri în valoare de X Lei — în care caz am avea de contat diferența dintre cea valoare și prețul de cost, — ci numai atât că mărfurile înmagazinate au costat Y Lei. Contând valoarea de circulație a mărfurilor s'ar sconta un beneficiu viitor care totuș este problematic și rămâne în funcție de conjunctură. Este deci exactă afirmațiunea că distribuirea excedentului activ, când acesta nu rezultă din operațiunile realizate, atacă realmente capitalul. Prin operațiuni nu trebuie însă să înțelegem operațiuni lichidate sau încassate, căci încassările efective

nu totdeauna sunt concomitente cu faptele economice (cumpărarea, fabricațiunea, vânzarea) înregistrate în conturi.

În afară de concluziunile trase din natura conturilor și bilanțului, mai există și un argument juridic pentru a deosebi beneficiul de surplusul valutar al activelor: de drept, beneficiile sunt fructele civile ale capitalului care se produc fără alterațiunea substanței sale. (Cod. civ. rom. art. 523. D. și Negrea, Dreptul civil, 1920, p. 319). Este evident că nu se poate confunda plusvaluta ne-realizată cu produsul capitalului.

Plusvaluta activelor neputând fi deci echilibrată prin contul profit și pierdere, rămâne să examinăm alte două soluțiuni pentru restabilirea echilibrului balanței: una ar fi crearea de conturi speciale de rezerve, iar cealaltă sportirea capitalului social.

Echilibrarea plusvalutei rezultă din revalorizarea bilanțului, prin rezervele înscrise la pasive, întâmpină oare-cari dificultăți de ordin principiar. În sensul art. 184 cod. com. rom. — identic cu art. 182 cod. com. italian, — fondul de rezervă este format din prelevări anuale obligatorii — de cel puțin a douăzecea parte — asupra beneficiilor nete ale societății; formarea fondului de rezervă până ce acesta atinge cel puțin a cincina parte a capitalului social și restabilirea lui în cazul când s'ar fi împușinat este obligatorie. „E'dunque dagli utili netti che la riserva si trae prima che sia possibile di essi ogni distribuzione; i soci vengono obligati a rinunciare ad una parte dei vantaggi attuali, per essere previdenti“. (Navarrini, Trattato elementare di diritto commerciale, 1914, II. 825). În opoziție cu codurile italian și român, codul comercial transilvănean nu prevede nici obligativitatea nici modul de formare al fondului de rezervă. (V. Klupaty. A magyar kereskedelmi jog kézikönyve, 1901, p. 289). Analog cu legea italiană și română dispune, relativ la obligativitatea și formarea fondului de rezervă, legea franceză din 24 Iulie 1867 în art. 36. Thaller, Traité élémentaire de droit commercial, 1922, 660: „Toutefois, dans la société anonyme, la loi ne permet pas de mettre tout le bénéfice en distribution. Il faut effectuer un prélèvement d'un vingtième, soit de 5% du bénéfice net et affecter ce prélèvement à la réserve légale“. Mai amănunțite sunt dispozițiunile codului comercial german care în art. 262 prevede, că societatea pe acțiuni trebuie să-și formeze un fond de rezervă, destinat pentru acoperirea pierderilor ce se arată în bilanț, afectând spre acest scop: 1. cel puțin a douăzecea parte — sau chiar o parte mai mare prevăzută în statute — din beneficiul anual net, până când fondul va atinge a zecea parte a capitalului social,

2. prima de emisiune după detragerea cheltuelilor de emisiune, 3. plățile făcute de către acționari pentru a obține unele drepturi de prioritate, întrucât aceste plăți nu sunt întrebuițate pentru acoperirea pierderilor extraordinare sau pentru descrieri extraordinare. Textele citate vorbesc numai despre rezervele legale; înafară de acestea mai există rezerve statutare și rezerve voluntare create prin hotărârile ad hoc ale adunărilor generale; nu ne ocupăm de ele în mod deosebit, fiindcă din punctul de vedere care ne interesează toate au caracterul comun de prelevări asupra beneficiului net, de altă parte orice rezervă augmentează fondul social. Aceste caracteristici exclud, ca plusvaluta imobilizărilor să poată fi constituită în rezervă prin o simplă operațiune de contabilitate, căci procedând astfel i-am recunoaște indirect natura de beneficiu.

Dintre autorii francezi Houpin (Traité général théorique et pratique des Sociétés civiles et commerciales, 1927, 879, citat de Mabit, p. 110) preconizează înscrierea plusvalutei într'un cont de rezervă special arătat la pasive, argumentând că numai pe această cale se poate înscrie în bilanț adevărata valoare a activelor pe ziua încheierii, separând prețul de cost de plusvalută și făcând să dispară beneficiul imaginar prin contul de rezervă special, care trebuie păstrat nealterat sub durată societății. Această rezervă specială — susține el — poate servi și la acoperirea minusvalutelor. În caz de vânzare sau cesiune a unor obiecte, plusvaluta aferentă, realmente încasată va fi apoi scăzută din contul special de rezervă și va fi trecută la contul profit. Bilanțul întocmit după principiile lui Houpin este un bilanț de lichidare, care arată cu aproximație valoarea de realizare a bunurilor ce constituiesc averea societății. Rostul bilanțului anual este însă altul, acela de a arăta întrebuițarea capitalurilor la data încheierii exercițiului. Analiza bilanțului trebuie să ne arate, cum sunt întrebuițate mijloacele de lucru ce stau la dispoziția unei întreprinderi — fie ele proprii sau străine — după principiile unei bune conduceri și cu ce rezultate, și în ce raport se găsesc rezultatele obținute de o întreprindere față de mijloacele întrebuițate. (Gerstner: Bilanzanalyse in Handwörterbuch der Betriebswirtschaft, 1926, I. 1353, citat de V. Slăvescu p. 17). Totuș bilanțul lui Houpin poate avea o justificare practică în epoci de instabilitate monetară, căci e ferit de greșala de a adăuga conturi exprimate în monedă continuu variabilă. În cazul stabilizării legale, crearea și menținerea acelei rezerve provenită din diferențele valutare comportă aceleași consecințe ca orice rezerve disproporționate: împiedecă circulabilitatea acțiunilor — urcându-le

prețul — și produce aparența unei rentabilități exagerate pe seama acționarilor originali. Rezerva valutară neavând caracterul statutar, adunarea generală oricând ar putea o desființa și în mod firesc va fi desființată această rezervă în măsura în care immobilizările vor fi realizate, ceea ce echivalează cu rambursarea capitalului. Și chiar aici, în necesitatea de a împiedeca dispariția capitalului real, este punctul de unde pornește soluțiunea de a transforma plusvaluta în spor de capital social.

(„Revista juridică“)

(Va urma)

Alfred Nobel.

(Urmare).

Nu trec decât vreo câteva zile și un întreg pozit e aruncat în aer și 14 oameni își află moartea din explosibilul pregătit și destinat pentru San-Francisco. Cam în același timp la Sidney se întâmplă o altă catastrofă provocată de nitroglicerină. În Mai 1866 și fabrica din Krummel de lângă Hamburg este aruncată în aer.

În urma acestor catastrofe nu e de mirare că se produsese o adevărată panică în toată lumea. Agenții și reprezentanții lui Nobel îl asaltară cu scrisori care de care mai desperate. Nimeni nu mai cuteza a depozita sau transporta produsele fabricii. Cu jertfe materiale foarte mari ajungeau ici și colo să angajeze oameni pentru a imbarca explosibilul pe câte un vapor mai mic și să-l ancoreze undeva în largul mării. Situația era cât se poate de penibilă mai ales că nu trebuia cu nici un preț a pierde piețele americane, care aveau lipsă de mari cantități de explozibile la construcțiile de căi ferate și în mine. În urma scrisorilor de alarmă a reprezentanților săi Alfred Nobel se duse personal la New-York pentru a căuta să-și restabilească încrederea întreprinzătorilor. Să nu ne mirăm dacă abea sosit prin hotel, îndată ce lumea afla despre el, că cine este, fugeau toți în toate părțile și prin bagajele lui nu vedeau decât dinamită. Pe lângă toate greutățile întâmpinate îi reuși să capete vreo câțiva financieri americani și împreună să fondeze o societate pentru fabricarea explosibilului său lichid, societatea United States Blasting Oil Company.

Teribilele accidente și mai ales catastrofa oribilă a vaporului atrase atențiunea lumii întregi asupra lui Nobel și a invenției sale. Eficacitatea noului explosiv nu s'ar fi putut demonstra mai bine decum s'a demonstrat prin aceste catastrofe. Și tocmai aceste catastrofe s'guduitoare îi cauzară cel mai mare succes. Capitaliștii tuturor țărilor se luptau între ei pentru brevetul lui Nobel. Nobel era pe lângă un bun inventator și un bun întreprinzător, care se știa folosi de ocaziunea, ce i se oferea. Așa întreprinde o serie de călătorii pentru a înființa fabricii în cât mai multe state cu ajutorul capitaliștilor. Lucrările nu mergeau tocmai așa ușor, chiar și dacă era cine să le finanțeze. Statul interzicea în cutare țară fabricarea explosibilului, în alt stat însă dădea peste vreun mo-

nopol și în urmă o serie întreagă de procese cu imitatorii fabricațiunei sale îi cauza neplăceri și neajunsuri. Mai ușor îi merge în Germania, unde i se punea rezistență mai puțină. Aci clădi o fabrică pe același loc, unde fu aruncată în aer cealaltă. Întreprinderea se numea Alfred Nobel et Co. și cu timpul deveni Dynamit Aktiengesellschaft. Tot în Germania mai fondă fabricii și la Opladen și Dresden. Pe urmă în Finlanda, Austria, Ungaria, Elveția, Italia, Spania, Portugalia, etc. Cu un cuvânt a pus bază în toate statele, unde putea și unde era cine să le finanțeze, fabricii care îi exploatau brevetul lui producând după invenția lui explosibilul lichid și dinamita. Natural că majoritatea acțiunilor le deținea el.

În Anglia avea de învins cele mai multe greutăți și chiar în Anglia în partea de Sud la mine și cariere, unde avea cei mai buni clienți. Pe aceștia îi avea până la anul 1869 când în urma unor catastrofe se interzise formal fabricarea, importarea, precum și vânzarea și transportul nitroglicerinei sub ori și ce formă. Piețele engleze fură astfel complet închise produselor lui Nobel doi ani, când după multe negocieri și demersuri, făcute de el personal, ajunsese a convinge autoritățile engleze că dinamita este încă produsul cel mai puțin periculos dintre explozibile și din punct de vedere tehnic este indispensabilă. Convinși de acest adevăr englezii consimțiră ca produsul lui Nobel să poată intra în țară și la anul 1871 Nobel fondă la Glasgow prima societate engleză: British Dynamite Company. După câțiva ani se fondă și o a doua societate cu un capital de 5 milioane lire sterline.

Franța încă se împotrivi. Fabricarea explosibilului forma aci un monopol și toate stăruințele financiarului Paul Barbe fură zadarnice. Nu se admiseră introducerea în țară a nici unei singure tone, ce și-a dorit acesta, pentru experiențe. În timpul războiului franco-german văzând francezii eficacitatea și succesul germanilor în urma acestui explosibil căutară al fabricii și ei. Ministrul de război Leboeuf chemă la sine în grabă pe Paul Barbe pentru a-l însărcina cu fabricarea dinamitei. Planul nu reuși, căci Paul Barbe care era ofițer de artilerie ajunsese prizonier încă înainte de a primi ordinul. Astfel numai după război fu introdusă dinamita în țară, iar de fabricat numai din anul 1875 a început a se fabrica sub conducerea lui Paul Barbe. În anii următori se fondară fabricii în Japonia, Africa de Sud, Canada și America de Sud.

O altă catastrofă se întâmplă nu peste mult timp, în 6 April 1866, care luă proporții și mai mari. Fabrica din Stockholm primi o comandă de 200 de barili de dinamită din partea statului Peru. Se execută comanda și se imbarcă fără dificultate pe un vapor. După o navigație de câteva săptămâni pe Oceanul Atlantic, pe când să se apropie să intre în portul Panama, din cauze necunoscute, dinamita face explozie. Vaporul, nici mai mult nici mai puțin decât praf și țandări s'a făcut împreună cu cei 47 marinari, cari se aflau pe bord.

Expansiunea rapidă a industriei de explozibile aduse cu sine necesitatea creerii unui organism central, care să unească diferitele societăți.

A pune însă nenumăratele fabrici sub o unică direcțiune, încă nu e lucru ușor. Diferitele societăți își făcuseră în mod reciproc concurență, care nu era decât în defavorul lui Nobel. Căutau a-și smulge una alteia clientela și a-și oferi pe sub mână produsele cu prețuri mai reduse. După mai multe consultări cu Barbe reușește în anul 1880 să reunească majoritatea societăților în două grupuri mari. Grupa Société Centrale de Dynamite cu sediul în Paris și care posedă majoritatea acțiunilor fabricii Nobel din Suedia, Italia, Spania și America de Sud pe de o parte și grupa Nobel Dynamite Trust Company cu majoritatea acțiunilor dela societățile engleze și germane pe altă parte.

Astfel reuși lui Nobel să înfăptuiască primul trust internațional, în urma căruia ținea mai sigur în mână, întreaga organizație gigantică.

Într-o zi Nobel se răni la un deget și își acoperi rana cu un strat protector de colodion. Avea însă niște dureri enorme și nu putea dormii. Noaptea din cauza insomniei merse în laborator pentru ca lucrând să uite durerea. Cu colodion pe deget și cu nitroglicerina în fața lui îi veni brusc ideea că nu s'ar putea amesteca aceste două produse? Încearcă și experiența reuși, colodionul se topia în nitroglicerina la o temperatură mijlocie și se obținea o masă gelatinoasă. Amestecul acesta se dovedi un explosiv cu mult mai violent decât chiar și dinamita și se întrebuiță acolo, unde era nevoie de o putere dinamică și mai mare, de ex. la săparea tunelului St. Gothard. Dar Nobel își brevetează și alte multe invențiuni, între cari un nou procedeu de a fabrica acidul sulfuric un cazan inexplosiv etc. Mai important a fost invențiunea prafului de pușcă fără fum, obținut în urma amestecului de nitroglicerina cu praf de bumbac, cunoscut sub numele de „praful Nobel“.

(Dă. urma).

Situația.

Regimul spirtoaselor, este o problemă de foarte mare importanță atât din punct de vedere fiscal cât și economic.

Pentru a sprijini prunarii în ultima guvernare averescană în 1927 dl Garoflid a schimbat sistemul de taxare a spiritului, favorizând alcoolul produs din fructe în sarcina celui industrial.

Nu se poate constata sau mai bine zis evalua câștigurile ce le-au tras prunarii noștri, de pe urma acestui sistem. Căci ei nici după ce li s'a introdus acest sistem protecționist nu par a fi mulțumiți. Astă vară ei s'au întrunit în București într'un congres sub conducerea dlui C. Garoflid. S'au ținut multe discursuri, s'a protestat că dl Mihalache nu a întocmit încă regulamentul pentru aplicarea legii din 1927, iar dl Garoflid s'a cam arătat nemulțumit cu politica dusă de dl Mihai Popovici. Am ascultat desbaterile acestui congres și l-am părăsit fără a putea ști ce doleanțe juste i-a întrunit pe prunari în acest congres încheiat prin o demonstrație pe străzile capitalei. Din Ardeal nu am observat să fie participat vre-un prunar.

dimpotrivă s'au remarcat o mulțime de fuicari și crâjmari jidovi, unii chiar cu perciuni.

Pagubele ce le-a adus regimul de mai sus sunt de multe feluri și au fost resimțite adânc.

Fabricile de spirt industrial dimpreună cu toate industriile agricole ce le aparțin au fost complet paralizate.

S'au provocat fraudele cu spirtul metilic, cari au otrăvit o mulțime de oameni și au adus daune enorme fiscului.

A fost atins grav și bugetul general al statului, căci înainte de 1927 din spirtoase tesaurul încasa anual 2,5—3 miliarde, iar de pe urma noului sistem anul acesta de abia se va încasa 300 milioane Lei, deci nici evaluarea bugetară de cea 600 milioane.

Sistemul din vechiul regat — introdus în întreaga țară — de a taxa cazanele de fier rachtu fiind absolut imposibil și zăpăcit, prunarii fac rachtu în mod clandestin s'au nu declară întreaga cantitate de rachtu ce au fierț. În legătură cu cazanele de fier rachtu, agenții provocatori ai politicienilor fac cea mai reușită propagandă. Nu odată organele conducătoare din Ministerul de finanțe au fost amenințate cu revolta populației, fiindcă au încercat să valideze drepturile juste ale fiscului.

Această stare anarhică nu mai poate continua mult. De altfel și guvernul este foarte serios preocupat de grija de a da țării un regim al spirtoaselor mulțumitor din toate punctele de vedere.

Di Mihai Popovici seurt timp înainte de a părăsi guvernul a încredințat o comisiune compusă din dl deputat Prof. Cădere și dnii dir. gral Pârlițgras și subdirector Dr. Leon Muntean — ardelen — specialiști din ministerul de finanțe să studieze la fața locului regimurile din Cehoslovacia, Jugoslavia și Ungaria. Comisiunea și-a îndeplinit misiunea și a depus raportul la Minister. Din raport reiese că toate țările tind spre progres și civilizație, numai noi ne afundăm în haos.

Comisiunea în cercetările ei a constatat trei categorii de sisteme pentru taxarea spiritului:

1. bazat pe aparate tehnice de precizieune,
2. paușal și
3. anarhic, fără posibilitate eficace de control fabricațiunea spiritului industrial se taxează pretutindeni exact după sistemul întâi, fabricațiunea berei se taxează la noi după un sistem „aproximativ“, care prejudiciază interesele fiscului,

taxarea cazanelor, care la noi formează baza producțiunei de alcool având în uz 50.000 cazane, se face în Ungaria după sistemul întâi, la care s'a trecut dela sistemul doi. Cehoslovacia a rămas la sistemul „paușal“, Jugoslavia a adoptat pentru

întreaga țară sistemul „paușal“ în vigoare în Croația, Slovenia și Bosnia.

România, care în Ardeal și Bucovina avea sistemul „paușal“ a retrogradat întreaga țară la sistemul specific ei Nr. 3, mai precis zis „hara-batură“ sau „aiurea“.

Cunoscută fiind energia ce o depune dl Ministru Madgearu în rezolvarea problemelor ce i se impun, să sperăm că lucrările începute pe acest teren de dl Mihai Popovici, vor fi duse la bun sfârșit.

*

Săptămâna trecută bursa a fost lipsită complet de colorit. Din lipsa de transacțiuni cursurile au suferit o ușoară scădere.

„Albina“ a avut de înfruntat o vehementă șarjă. Una din băncile mari având ceva marfă de vânzare, a căutat să apase prețurile. Cum toate posturile oferite au fost pe loc înghițite — mai multe sute de bucăți — vânzătoarea s'a mulțumit cu constatarea țării de pe piață a acțiunilor și a sistat ofertele. Hârția a doua zi a fost cerută la 800.

București.

Remizier.

CRONICĂ.

Reducerea Scontului Băncii Naționale. Consiliul general al Băncii Naționale examinând situația pieței interne și a pieței internaționale, după ascultarea părerii și a dlor Rist și Auboin, a decis reducerea scontului și a dobânzii la împrumuturi lombard cu $1\frac{1}{2}\%$.

Cu începere dela 25 crt. scontul este 9% , iar dobânda la împrumuturi pe efecte (lombard) $9\frac{1}{2}\%$.

Nouii reduceri sunt în prospect — când va permite situația pieței financiare.

*

Necrolog. *Mauriciu Blank*, viceprezidentul Consiliului de administrație și admin. delegat a Băncii Marmorosch, Blank & Co., București, întemeietorul vieții bancare din România, a încetat din viață în Viena în etate de 81 de ani.

Conducător faptic, timp de $\frac{1}{2}$ veac a puternicei bănci din capitală, răposatul a avut un rol covârșitor în viața economică-financiară a țării și se bucura și în străinătate de reputația unui specialist excelent.

Bazat și pe intensele sale legături personale și de afaceri în străinătate, M. Blank, întemeiă în țară numeroase întreprinderi bancare, comerciale, industriale, petrolifere și altele, la conducerea cărora a luat parte activă până la adânci bătrânețe.

Prin activitatea sa fecundă și norocoasă pe teren financiar-economic Mauriciu Blank și-a înscris numele cu litere de aur în istoria economică a țării.

*

Uniunea Camerilor de Comerț s'a constituit, alegând prezident pe dl *Mihail Manoilescu* și viceprezidenți pe d-nii *Ioan F. Negrușiu*, *T. Orghidan* și *Apostol Popa*.

*

Creditul Agricol, mult așteptata instituție creată de guvernul actual pentru înlesnirea creditului ieftin pe seama agricultorilor mari și mici, — precum se raportează din cercurile aproape de guvern — își va putea începe activitatea în timp apropiat. Deja la primăvară cercurile interesate vor fi servite cu credite ieftine, ce-l va pune la dispoziție finanța franceză, în baza raportului favorabil, ce l-a primit dela delegatul său special asupra situației la noi în țară.

Dorim să fie așa!

*

Serviciul poștal expres. Direcțiunea generală P. T. T. a introdus serviciul poștal expres, care a intrat complet în vigoare cu începere dela 20 Noembrie.

Măsurile luate de direcțiunea generală pentru manipularea acestui serviciu sunt următoarele:

Pot fi expediate express, prin oficiile poștale, scrisori, cărți poștale, imprimare, probe de mărfuri și hârțit de afaceri, atât pentru serviciul intern, cât și pentru serviciul internațional. Aceste corespondențe pot fi simple sau recomandate, percepându-se afară de taxele poștale obișnuite, o supra-taxă de 30 Lei.

Toate corespondențele expediate cu acest serviciu vor purta o etichetă cu inscripțiunea „Express“, sau, în lipsă de etichete, publicul va scrie cu creionul această inscripție.

Correspondența expresă va fi distribuită imediat după sosire, prin factori telegrafici.

Pentru distribuitorii poștei express, direcțiunea generală P. T. T. a luat măsuri de a li se acorda o primă de 5 Lei de fiecare corespondență. Aceste prime vor fi date la sfârșitul lunii personalului distribuitor.

Situațiunea sumară a Băncii Naționale a României

Extragem din ultima situațiune sumară, dela 16 Noembrie 1929, a Băncii Naționale următoarele poziții:

	Activ	Lei
Aur în țară și străinătate		9.147,331.169
Devize		6.733,273.039
Monetă divizionară		3,897.723

Portofoliul comercial	8.840,999.670
Imprumut. pe efecte publ., warante etc.	894,513.278
Datoria Statului	3.958,659.838
Avansuri temporare Tezaurului	872,000.000
Efecte publice	691,782.037
Fond. de pens. și asistență pt. personal	108,723.845
Imobile	389,520.096
Mobilier și mașini de imprimerie . . .	62,209.673
Cheltuieli de administrație	174,602.260
Efecte și avansuri rambursat prin Stat	1.671,850.000
Argint—Lingouri și monete	6,445.965
Conturi diverse	3,639,443.840
Totalul activelor	37.195,238.433

Pasiv

Capital	600,000.000
Fonduri de rezervă diverse	713,830.275
Bilete B. N. R. în circulațiune	21.732,577.691
Conturi curente și recepise la vedere	10.444,879.194
Dobânzi și beneficii diverse	390,858.577
Conturi diverse	3.223,092.696
Raportul între stocul de aur și angajamente	28,43 ⁰ / ₀
Raportul între stocul total și angajamente	49,14 ⁰ / ₀

Taxa:	Scout	9 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
	Dobânda	10 ¹ / ₂ ⁰ / ₀

Cursul Valorilor la București la 28 Noembrie 1929.

EFACTE

	Dob. anuală	Cursul
Rentă 1913 original	4 ¹ / ₂	70—75
Rentă 1913 duplicate	4 ¹ / ₂	64—66
Scris Rurale	5	49 ¹ / ₄ —49 ³ / ₄
Scris Urb. București	5	48 ³ / ₄ —49
Scris Urb. Iași	5	46 ¹ / ₂ —46 ³ / ₄
Comuna București	4	46—47
Comuna București	5 ⁰ / ₀	49—51
Imprumutul Național 1916	5	61—61 ¹ / ₂
Imprumutul Unirii 1919	—	60 ¹ / ₂ —60 ³ / ₄
Imprumutul Refacerii 1920	5	55 ³ / ₄ —56
Renta împrumutării	5	51 ¹ / ₂ —51 ³ / ₄
„ 1903 original	5 ⁰ / ₀	75—80
„ 1903 duplicate	5 ⁰ / ₀	60—65

BĂNCI

	Val. nom.	Cursul
Banca Națională	500	8050—8075
Marmorosch Blank & Cie ex. cup.	500	1030—1040
Românească	500	775—785
„ pui	500	740—750
De Scout ex. cup.	500	290—300
Comerc. Română	500	820—830
Credit Român ex. cup.	500	800—810
Generala	500	470—480
Viticola	500	295—300
Comerț Craiova opt.	500	750—760

	Val. nom.	Cursul
Com. Ital. și Rom.	500	690—700
Albina Sibiu ex. cup.	500	800—810
Carpaților	500	420—430
Franco-Română	500	30—40

ASIGURĂRI

Dacia-România ex. cup.	2000	5650—5700
Naționala	500	925—950
Generala	500	2200—2300
Agricola ex. cup.	500	1100—1150
Steaua României	500	1200—1225
Prevederea	200	470—480
Soc. Urania	1000	2300—2400

PETROLIFERE

Steaua Română	500	900—910
Astra Română	500	1600—1620
Speranța opt.	500	1150—1200
Speranța pui	500	590—600
Petrol Blok	500	255—260
Petrolul Rom. opt.	500	525—535
Petrolul Rom. (pui)	500	200—225
I. R. D. P. opt.	500	195—200
Concordia	250	1050—1070
Creditul Minier opt.	500	445—450

DIFERITE SOCIETĂȚI

Reșița	500	500—505
C. Tramv. Buc.	500	795—800
Govora-Călimănești purtător	200	240—250
Govora-Călimănești nom.	200	240—245
Cartea Românească	500	230—235
Creditul Technic purt.	500	400—410
Creditul Technic nom.	500	430—440
Letea opt. ex. cup.	500	600—605
Clădirea Românească opt.	500	480—490
Mica	500	430—440
Carpatina	500	1075—1100
Credit Industrial ex. cup.	1000	645—650

MONEDĂ EFECTIVĂ

Dolari	166.50—166.75
Sterline	816.50—818.—
Lirete	8.82—8.86
Cor. cehe	4.96—4.97
Franci francezi	6.65—6.67
Franci belgieni	4.63—4.67
Franci elvețieni	32.30—32.60
Mărci germane	40.20—40.30
Zloți	18.70—18.85
Șilingi austr.	23.60—23.80
Pengő	29.30—29.45
Dinari	2.95—2.97
Leva	1.21—1.23 ¹ / ₂
Drachme	2.20—2.23
Lire otomane	81.00—82.—
Napoleon	652—655.—